

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2026"

YUQORI SINIF O'QUVCHILARNI CHET TILINI O'RGATISHDA METOD VA O'QITISH TEXNIKALARIDAN FOYDALANISHNING SAMARALI YO'LLARI

Serjanova Aiparsha Kutlimuratovna

IIV qoraqalpoq akademik liceyi ingliz tili fani o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada yuqori sinf o'quvchilarini chet tiliga o'rgatishda zamonaviy pedagogik metod va o'qitish texnikalaridan samarali foydalanish masalalari ilmiy-metodik jihatdan yoritilgan. Xususan, kommunikativ yondashuv, grammatik-tarjima metodi, loyiha asosida o'qitish, interfaol usullar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish hamda differensial ta'limning ahamiyati tahlil etilgan. Shuningdek, o'quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlari inobatga olingan holda samarali dars tashkil etish yo'llari ko'rsatib berilgan. Maqolada nazariy qarashlar bilan bir qatorda amaliy tavsiyalar ham berilgan.

Kalit so'zlar: kommunikativ metod, interfaol usullar, loyiha metodi, differensial ta'lim, AKT, nutq kompetensiyasi, motivatsiya.

KIRISH

Bugungi globallashuv jarayonida chet tillarini mukammal bilish har bir yosh avlod vakili uchun muhim ehtiyojga aylanmoqda. Chet tilini bilish nafaqat muloqot vositasi, balki kasbiy rivojlanish, ilmiy izlanishlar olib borish va xalqaro hamkorlikni yo'lga qo'yishning asosiy omillaridan biridir. Ayniqsa, yuqori sinf o'quvchilari uchun chet tilini puxta o'zlashtirish oliy ta'lim bosqichiga tayyorgarlik jarayonida muhim ahamiyat kasb etadi.

Ta'lim tizimidagi zamonaviy islohotlar o'qituvchilardan innovatsion pedagogik yondashuvlarni qo'llashni talab qilmoqda. An'anaviy dars uslublari o'rnini o'quvchi shaxsiga yo'naltirilgan, interfaol va kommunikativ metodlar egallamoqda. Shu sababli yuqori sinflarda chet tilini o'qitishda samarali metod va o'qitish texnikalaridan foydalanish dolzarb masala hisoblanadi.

1. Chet tilini o'qitishda zamonaviy metodlarning ahamiyati

1.1. Kommunikativ metod

Kommunikativ metod bugungi kunda chet tilini o'qitishda eng samarali yondashuvlardan biri hisoblanadi. Ushbu metodning asosiy maqsadi o'quvchilarda muloqot kompetensiyasini shakllantirishdan iborat. Bunda grammatik bilimlar maqsad emas, balki vosita sifatida qaraladi.

Kommunikativ metod quyidagi tamoyillarga asoslanadi:

Tilni real hayotiy vaziyatlarda qo'llash;

Og'zaki nutqni rivojlantirishga ustuvor ahamiyat berish;

Juftlik va guruh bo'lib ishlash;

Erkin fikr bildirishga rag'batlantirish;

Yuqori sinf o'quvchilari mustaqil fikrlay oladigan, o'z qarashlariga ega shaxslar bo'lganliklari sababli bu metod ular uchun ayniqsa samaralidir.

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2026"

1.2. Grammatik-tarjima metodi

Grammatik-tarjima metodi an'anaviy usullardan biri bo'lib, unda asosiy e'tibor grammatik qoidalarni o'rganish va matnlarni tarjima qilishga qaratiladi. Bu metod yozma nutqni rivojlantirishda ma'lum darajada samarali bo'lsa-da, og'zaki nutqni rivojlantirishda yetarli natija bermaydi.

Shu sababli zamonaviy ta'lim jarayonida bu metod mustaqil ravishda emas, balki kommunikativ yondashuv bilan uyg'unlashtirilgan holda qo'llanilishi maqsadga muvofiqdir.

1.3. Loyiha asosida o'qitish

Loyiha metodi yuqori sinf o'quvchilarining mustaqil fikrlashini va ijodiy qobiliyatini rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi. Bu metodda o'quvchilar ma'lum bir mavzu bo'yicha mustaqil tadqiqot olib boradilar, axborot to'playdilar va natijani taqdim etadilar.

Masalan:

"Environmental Problems"

"Future Professions"

"Digital Technologies in Education"

Loyiha jarayonida o'quvchilarda:

Tanqidiy fikrlash;

Axborotni tahlil qilish;

Nutq madaniyati;

Jamoadi ishlash ko'nikmalari rivojlanadi

2. Interfaol o'qitish texnikalari

2.1. Aqliy hujum

Aqliy hujum texnikasi o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi. O'qituvchi muammo yoki savol beradi, o'quvchilar esa qisqa vaqt ichida o'z fikrlarini bildiradilar. Bu usul darsning kirish qismida yoki yangi mavzuni boshlashda samarali hisoblanadi.

2.2. Rolli o'yinlar

Rolli o'yinlar real hayotiy vaziyatlarni modellashtirish imkonini beradi. Masalan:

Ishga qabul suhbat

Sayohat jarayoni

Shifokor va bemor suhbat

Bu usul o'quvchilarning og'zaki nutqini rivojlantirishda, ularning o'ziga bo'lgan ishonchini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

2.3. Munozara

Munozara yuqori sinflarda samarali qo'llaniladigan metodlardan biridir. O'quvchilar ikki guruhga bo'linib, berilgan mavzu yuzasidan bahs yuritadilar. Bu jarayonda ular dalil keltirish, fikrni asoslash va mantiqiy xulosa chiqarishni o'rganadilar.

3. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish

Zamonaviy ta'lim jarayonida AKT vositalari muhim o'rin egallaydi. Multimediali taqdimotlar, videodarslar, onlayn platformalar va mobil ilovalar o'quvchilarning qiziqishini oshiradi.

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2026 "

AKTdan foydalanishning afzalliklari:

- Tinglab tushunish ko'nikmasini rivojlantiradi
- Vizual xotirani mustahkamlaydi
- Mustaqil ta'limni qo'llab-quvvatlaydi
- Darsni interfaol va qiziqarli qiladi

Onlayn testlar, elektron lug'atlar va interaktiv mashqlar yuqori sinf o'quvchilari uchun samarali vosita hisoblanadi.

4. Differensial va individual yondashuv

Har bir o'quvchining bilim darajasi va qobiliyati turlicha bo'ladi. Shu sababli differensial yondashuv muhim ahamiyatga ega.

Differensial ta'lim:

Kuchli o'quvchilar uchun murakkab topshiriqlar

O'rtacha o'zlashtiruvchilar uchun standart vazifalar

Qiynalayotgan o'quvchilar uchun qo'shimcha yordam

Individual yondashuv esa har bir o'quvchining qiziqishi, ehtiyoji va imkoniyatini hisobga olishni nazarda tutadi.

5. Motivatsiya va psixologik omillar

Yuqori sinf o'quvchilari mustaqil fikrlash bosqichida bo'ladilar. Ularning darsga qiziqishi ko'p jihatdan o'qituvchining yondashuviga bog'liq.

Motivatsiyani oshirish uchun:

- Rag'batlantirish;
- Ijobiy baholash;
- Qiziqarli topshiriqlar berish;
- Real hayotiy vaziyatlarga asoslangan mashqlar tashkil etish muhimdir.

Ijobiy psixologik muhit o'quvchilarning darsdagi faolligini oshiradi va ta'lim samaradorligini ta'minlaydi.

Xulosa

Yuqori sinf o'quvchilarini chet tiliga o'rgatishda zamonaviy metod va o'qitish texnikalaridan foydalanish ta'lim sifatini sezilarli darajada oshiradi.

Kommunikativ yondashuv, loyiha metodi, interfaol texnikalar, AKT vositalari hamda differensial yondashuv o'quvchilarning nutq kompetensiyasini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

O'qituvchi dars jarayonini to'g'ri tashkil etib, innovatsion metodlardan oqilona foydalansa, yuqori sinf o'quvchilarining chet tilini samarali o'zlashtirishiga erishish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

Richards J.C. Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge University Press.

Harmer J. How to Teach English. Longman.

"INNOVATIVE ACHIEVEMENTS IN SCIENCE 2026 "

Larsen-Freeman D. Techniques and Principles in Language Teaching. Oxford University Press.

Brown H.D. Principles of Language Learning and Teaching. Pearson Education.

Long M.H. Second Language Acquisition and Task-Based Language Teaching.

O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligining chet tillarini o'qitishga oid me'yoriy hujjatlari.